

En samtale om barnedåb og dens betydning

Dåbsritualet er blevet et stridsspørgsmål i folkekirken. Men hvorfor egentlig? Debatten er et udtryk for en udvikling i måden, hvorpå danskerne ser det nyfødte barn, siger eksperter

Skyldes det uforståelige tekster, der får dåbsforældre til at klø sig i nakken? En ændret befolkningssammensætning? Eller noget helt tredje?

Uanset hvad forklaringen er på, at stadig flere forældre fravælger barnedåben, har man i folkekirken besluttet, at dåben skal ses efter i sømmene.

Og med talstærk grund: I 2012 var dåbsprocenten 65,6 procent i hele landet, mens den i 2022 var bare 56,2 procent.

Selvom der kan være mange sociologiske grunde til, at forældre vælger døbefonten fra, er man i folkekirken især optaget af at se på ændringer af dåbens kirkelige forløb, forklarer Peter Lodberg, der er professor ved Aarhus Universitet.

Det afspejler sig ikke mindst i den verserende debat – blandt andet i nærværende avis – om dåbens sprog og ritual. Er sproget forældet? Skal liturgien ændres? Og kan man overhovedet modernisere ritualet – sprogligt eller liturgisk – uden at ødelægge den kerne, som tidligere har været formuleret sådan, at Gud i dåben gør barnet til sit?

”De, som vil ændre ritualet, mener, at udsagnet om, at man i dåben bliver gjort til Guds barn er teologisk uholdbart og et udtryk for forskelsbehandling mellem døbte og ikke-døbte,” siger Peter Lodberg og stiller et retorisk spørgsmål for at understrege sagens kerne:

”Skal folkekirken knytte sig mere til den østlige, ortodokse kirketradition, som taler om et samvirke mellem Gud og mennesket, hvor mennesket ikke er præget af arvesynden, eller skal folkekirken bevare den vestlige kirketradition, som den vi står i nu, hvor dåben hænger sammen med den arvesynd, som ligger i den lutherske måde at være kirke på?”

Med andre ord handler debatten også om, hvilket menneskesyn danskerne har i dag, siger Peter Lodberg. I den forbindelse kalder han de unge forældres tilgang til dåbshandlingen for kanariefuglen i minen, som er et billede fra gamle dages kulminer. Når kanariefuglen i buret faldt som den første, var det et symptom på, at der snart vil mangle ilt for alle.

”Synet på barnet har forandret sig. I dag bliver barnet betragtet som et sødt lille væsen, som man ikke kan forestille sig være præget af arvesynden,” siger Peter Lodberg med henvisning til, at syndernes forladelse bliver nævnt både i den indledende og afsluttende bøn af det nuværende ritual.

”For mange signalerer begrebet arvesynd, at kristendommen kun har et negativt syn på mennesker. Problemet opstår, fordi det moderne menneske ikke opfatter sig selv som syndigt, og derfor oplever nogle forældre det som fjernt og bagudskuende at døbe sit barn,” siger professor Peter Lodberg.

Ulla Morre Bidstrup, der er uddannelsesleder ved Folkekirkens Uddannelses- og Videnscenter (FUV), peger på selve ritualet, når hun skal svare på, hvad debatten om dåb grundlæggende handler om.

”Der sættes for det første – fra flere sider i kirken – spørgsmålstegen ved, om ritualet er sprogligt forståeligt.”

Dernæst stilles der spørgsmål ved det nuværende rituals teologi:

”Vægter ritualet den righoldige teologi, der er omkring dåben, rigtigt? Dåbsritualet lægger meget vægt på dåben som frelse – og mindre på mennesket som en del af skabelsen og den døbtes optagelse i menigheden,” siger Ulla Morre Bidstrup.

Bagved de to afgørende spørgsmål finder man en af de mest påtrængende teologiske debatter i dag, mener hun.

”Nemlig antropologien eller menneskesynet. For når vores dåbsritual lægger stor vægt på at være til frelse for det syndige menneske, skal man selvfølgelig abonnere på et sådant menneskesyn, for at det giver mening. Og det er der måske et stigende antal teologer, der ikke gør. Her er vi inde ved kernen af vores

lutherske bekendelsesgrundlag, og derfor er det en varm kartoffel,” siger Ulla Morre Bidstrup og henviser til Den Augsburgske Bekendelse.

Bekendelsen er et af folkekirkens fem bekendelsesskrifter, som slår fast, at mennesket fra det øjeblik, det kommer til verden, ”fødes med synd” – og dermed er dåbsbarnet syndigt inden sin dåb.

Et velbesøgt emne

Det er altså både sproget og liturgien i dåbsritualet, som skal undersøges af en ny og længe ventet dåbskommission, der netop er blevet nedsat af kirkeminister Louise Schack Elholm (V).

Om der skal ændres i dåbsritualet, skal dåbskommissionen fremlægge sin vurdering af i 2027, hvor den også skal komme med forslag til et eller flere nye dåbsritualer.

Men det er langt fra første gang, at spørgsmålet om dåb er i fokus i folkekirken. I årenes løb har det givet anledning til flere konferencer, undersøgelser og initiativer rundt omkring i hele landet.

I denne omgang tog debatten for alvor fart i 2019, da Birgitte Kragh Engholm, der er sognepræst i Sct.

Matthæus Kirke på Vesterbro i København og i årevis har været fortaler for, at tiden er inde til en fornyelse, skrev et indlæg i Kristeligt Dagblad med budskabet:

”Det er simpelthen ikke godt nok, at folkekirkens første og vigtigste ritual opfattes som så uforståeligt og livsfjernt, at forældrene først kan forstå og tage stilling til det, når det er blevet oversat.”

I den anden grøft mente flere præster, blandt andre Merete Bøye, at dåbsritualet, både hvad angår form og indhold, er meningsfuldt og forståeligt i sin nuværende form:

”Den danske folkekirkens dåbsritual er smukt og rummer både mystik og forklaring. Det leverer tilmed et fint udgangspunkt for en god præst til at forklare dåbsforældre og andre, hvad dåben i al sin enkelhed betyder. Derfor er der absolut ingen grund til at lave om på det,” skrev Merete Bøye i et indlæg som svar på Birgitte Kragh Engholms opfordring.

Det nuværende dåbsritual er ikke faldet ned fra himlen i sin nuværende form. Det er det sjette dåbsritual, der er udformet siden Reformationen i 1500-tallet, og det blev autoriseret i 1992 som en moderat revision af ritualet fra 1912.

To store nyskabelser

Den lutherske lære om dåben som et sakramente har været fastholdt gennem alle justeringer af ritualet. Men mens dåbens grundlæggende budskab alle dage er blevet bevaret, er der alligevel sket to store nyskabelser:

I 1990'erne besluttede folkekirken sig nemlig for, at danskerne ikke længere udelukkende skulle komme til den, men at den skulle komme til danskerne, og dermed banede man vejen for de såkaldte lørdagsdåb. De særlige dåbsgudstjenester om lørdagen, som bliver stadig mere populære i dag, er målrettet børnefamilier og har også den fordel, at hver eneste højmesse om søndagen ikke drukner i barneskrig og store dåbsfølger.

Den anden af de mere markante ændringer kom til i 2017, da Vesterbro Sogn i København for at imødegå dåbsudfordringerne forsøgte sig med de såkaldte drop in-dåb. Idéen var, at voksne kunne gå fra gaden og ind i kirken og blive døbt uden forudgående tilmelding. De seneste år har fænomenet bredt sig fra storbyerne og findes i dag i store dele af både Jylland, Fyn og Sjælland.

Og netop lørdagsdåb og drop in-dåb har været med til at bløde op for, at Kirkeministeriet i dag har nedsat en dåbskommission, siger Peter Lodberg.

”Indførelsen af først lørdagsdåb og siden drop in-dåb var forbundet med store diskussioner i folkekirken, fordi det blev betragtet som et skred i forhold til, hvad en luthersk folkekirke skal være.”

For mange var det et opgør med den historiske tradition for, at dåben var en del af søndagens højmesse, fortsætter han.

”Men det faktum, at lørdagsdåb vinder hastigt frem, og de mange positive reaktioner på den mere uformelle drop in-dåb har efterhånden låst debatten op for mange, som er begyndt at se spørgsmålet om dåben i et nyt lys.”

Nedsættelse af en dåbskommission i 2023

Dåbskommissionen skal blandt andet overveje eventuelle ændringer af dåbsritualet. Det kan være ændringer af sproglig karakter, supplerende eller alternative bønner og mulighed for forkortet tilspørgelse. Derudover skal kommissionen overveje og drøfte dåbens teologiske betydning. Kommissionen skal udarbejde vejledninger om dåbsgudstjenester uden for højmessens og eventuel brug af supplerende inddragende symboler – for eksempel dåbslys eller forældrebøn.

Dåbsprocenten over tid

2009: 70,4 procent.

2012: 65,6 procent.

2015: 61,5 procent.

2018: 58,7 procent.

2021: 56,2 procent.